

Сталінські репресії

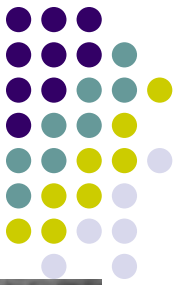

- **Сталінські репресії** — масові репресії, що здійснювалися в [СРСР](#) — масові репресії, що здійснювалися в СРСР в 1930-і — 1950-і роки і звичайно пов'язані з іменем [Й.В. Сталіна](#) — масові репресії, що здійснювалися в СРСР в 1930-і — 1950-і роки і звичайно пов'язані з іменем Й.В. Сталіна, фактичного [диктатора](#) — масові репресії, що здійснювалися в СРСР в 1930-і — 1950-і роки і звичайно пов'язані з іменем Й.В. Сталіна, фактичного диктатора Радянського Союзу в цей період.

Й. В. Сталін

Ідеологічне обґрунтування репресій

На об'єднаному Пленумі ЦК і ЦКК у січні 1933 року Сталін заявив *«Сильна і могутня диктатура пролетаріату — ось що нам потрібно для того щоб зітерти в порошок останні рештки вимираючих класів і розбити їхні злодійські махінації»*. «Репресії, — заявив Сталін влітку 1930 року на XVI з'їзді партії, — є необхідним елементом наступу». Ідеологічною основою репресій була боротьба проти «ворогів народу».

- *«Ми утвердили у всіх сферах народного господарства принцип соціалізму, вигнавши звідти капіталістичні елементи»*.
Останніми залишками вимираючих класів є *«промисловці і їх челядь, торговці і їх посіпаки, колишні дворяни і попи, куркулі і підкуркульники, колишні білі офіцери і урядники, поліцейські і жандарми, різного ґатунку буржуазні інтелігенти і всі антирадянські елементи»*.

Розгром троцькістської опозиції

Відразу після смерті [Леніна](#) Відразу після смерті Леніна у [1924](#) Відразу після смерті Леніна у 1924 утворилося декілька угруповань, кожна з яких претендувала на владу. [Троцькому](#) Відразу після смерті Леніна у 1924 утворилося декілька угруповань, кожна з яких претендувала на владу. Троцькому протистояла більшість керівництва країни на чолі з [Зінов'євим](#) Відразу після смерті Леніна у 1924 утворилося декілька угруповань, кожна з яких претендувала на владу. Троцькому протистояла більшість керівництва країни на чолі з [Зінов'євим](#), [Каменєвим](#) Відразу після смерті Леніна у 1924 утворилося декілька угруповань, кожна з яких претендувала на владу. Троцькому протистояла більшість керівництва країни на чолі з [Зінов'євим](#), [Каменєвим](#) і [Сталіном](#). Троцький вважав, що необхідно було всіляко сприяти всесвітній революції. При цьому Сталін відстоював концепцію побудови соціалізму в одній країні. Але насправді коренем конфлікту була боротьба за концентрацію всієї повноти влади в руках Сталіна. Троцький був усунутий з займаних

Л. Троцький

Г. Зинов'єв

Л. Каменєв

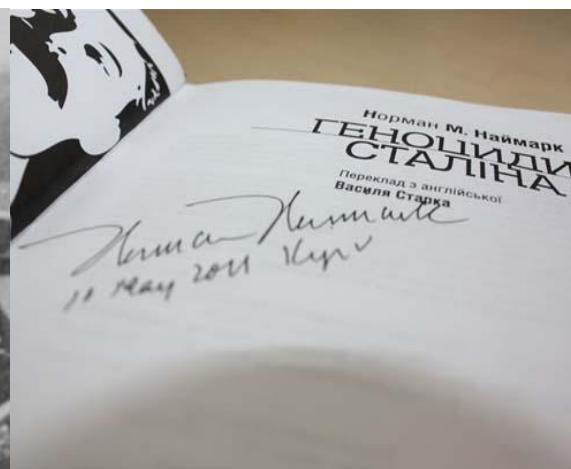
Вважається, що «троцькістів» було остаточно розгромлено у [1934](#) Вважається, що «троцькістів» було остаточно розгромлено у 1934 році. [26 січня](#) Вважається, що «троцькістів» було остаточно розгромлено у 1934 році. 26 січня [1934](#) Вважається, що «троцькістів» було остаточно розгромлено у 1934 році. 26 січня 1934 року на «З'їзді переможців» Сталін заявив: «Ми перемогли ворогів партії, тобто троцькістські і [бухарінські](#) групи опозиції, але залишки їх ідеології все ще живуть в умах індивідуальних членів..., а також їх контрреволюційна програма відновлення капіталізму в СРСР.»

Протягом 1934—1936 років з лав партії було виключено 18,3 % із 1916,5 тисячі її членів, більшість яких було заарештовано і страчено. Зокрема з 1966 делегатів «З'їзду переможців», 1108 було арештовано й більшість із них розстріляні. Пізніше чистки торкнулися також і органів НКВС — з [1 жовтня](#) Протягом 1934—1936 років з

Ліквідація куркульства як класу

Сталіну і керівництву для колективізації на селі потрібна була опора. Сталін розумів, що найбільшим ворогом його планам є клас заможного селянства і тому партія взяла курс на ліквідацію куркульства. Сталін закликав до «ліквідації куркульства як класу». Ця тактика за принципом «поділяй та володарюй» була розрахована на те, щоб ізолювати найзаможніших хазяїв від бідних селян. Вважалося, що куркулі мають більше засобів виробництва, ніж середняки, й використовують найману працю. Підраховали, що вони становили близько 5 % селян.

Тих, хто чинив найупертіший опір, розстрілювали або масово вивозили в табори примусової праці на Північ чи до [Сибіру](#). Тих, хто чинив найупертіший опір, розстрілювали або масово вивозили в табори примусової праці на Північ чи до Сибіру. Решту позбавляли всієї їхньої власності, не приймали до [колгоспів](#). Тих, хто чинив найупертіший опір, розстрілювали або масово вивозили в табори примусової праці на Північ чи до Сибіру. Решту позбавляли всієї їхньої власності, не приймали до колгоспів, лишаючи їх напризволяще. Найпоширенішою його формою стала [депортація](#). Тих, хто чинив найупертіший опір, розстрілювали або масово

Процес проти «Спілки Визволення України»

Зліва на право: Сергій Петрович Павлушков, [Сергій Єфремов](#), Льодик Ніковський; на колінах: О. Ф. Дурдуківський, Володимир Федорович Дурдуківський, Галина Єфремова, Галина Ніковська; стоять: Настя Павлушкова, дружина Сергія Павлушкова, Зіна Дурдуківська-Долгова

у 1929 р. почався сфабрикований процес проти вигаданої «Спілки Визволення України». У належності до таємної націоналістичної організації під назвою «Спілка визволення України» (СВУ) було звинувачено 45 провідних учених, письменників та інших представників інтелігенції, включаючи [Сергія Єфремова](#) у 1929 р. почався сфабрикований процес проти вигаданої «Спілки Визволення України». У належності до таємної націоналістичної організації під назвою «Спілка визволення України» (СВУ) було звинувачено 45 провідних учених, письменників та інших представників інтелігенції, включаючи Сергія Єфремова, [Володимира Чехівського](#) у 1929 р. почався сфабрикований процес проти вигаданої «Спілки Визволення України». У належності до таємної націоналістичної організації

Репресії проти української інтелігенції

М. Яловий

М. Хвильовий

М. Куліш

Г. Косинка

Є. Плужник

М. Семенко

В. Підмогильний

М. Зеров

П. Филипович

В. Поліщук

Трагічною сторінкою історії [України](#) Трагічною сторінкою історії України стало знищення радянською владою цілого покоління української [інтелігенції](#) Трагічною сторінкою історії України стало знищення радянською владою цілого покоління української інтелігенції, що увійшло в історію під назвою [розстріляне відродження](#) Трагічною сторінкою історії України стало знищення радянською владою цілого покоління української інтелігенції, що увійшло в історію під назвою розстріляне відродження. Кульмінацією дій радянського репресивного режиму стало [3 листопада](#) Трагічною сторінкою історії України стало знищення радянською владою цілого покоління української інтелігенції, що увійшло в історію під назвою розстріляне відродження. Кульмінацією дій радянського репресивного режиму стало 3 листопада [1937](#) Трагічною сторінкою історії України стало знищення радянською владою цілого покоління української інтелігенції, що увійшло в історію під назвою розстріляне відродження. Кульмінацією дій радянського репресивного режиму

Боротьба зі «шкідництвом»

Вирішення завдання форсованої індустріалізації вимагало не тільки вкладення величезних засобів, але і створення численних технічних кадрів. Основну масу робітників форсованої індустріалізації вимагало не тільки вкладення величезних засобів, але і створення численних технічних кадрів. Основну масу робітників, складали вчорашні неписьменні селяни форсованої індустріалізації вимагало не тільки вкладення величезних засобів, але і створення численних технічних кадрів. Основну масу робітників, складали вчорашні неписьменні селяни, що не володіли достатньою кваліфікацією для роботи зі складною технікою. Радянська держава також сильно залежала від технічної інтелігенції

фс
за
ма
во.
Ра
фа
ко
ви
ста

ло н
к тех
ні не
о дл
вале
епти
стів,
свід
шкідн

- У ряді процесів у справах про [шкідництво](#) і саботаж висувалися, наприклад, такі [обвинувачення](#):
  - Підготовка невірних звітів про фінансове становище [СРСР](#), що приводило до підриву його міжнародного авторитету (справа Трудової селянської партії).
  - Саботаж за завданням іноземних розвідок шляхом недостатнього розвитку [текстильних](#) фабрик, створення диспропорцій у напівфабрикатах, що повинно було потягти за собою підрив економіки СРСР і загальне невдоволення (справа Промпартії);
  - Псування насінного матеріалу шляхом його зараження, свідоме [шкідництво](#) в галузі [механізації](#) сільського господарства шляхом недостатнього постачання запчастин (справа Трудової селянської партії);
  - Нерівномірний розподіл за завданням іноземних розвідок товарів за районами, що приводило до утворення надлишків в одних місцях і [дефіцитові](#) в інших (справа меншовицького «Союзного бюро»).

Председатель Верховного суда А. Вышинский оглашает приговор по "шахтинскому делу"

Найвідоміші справи проти "шкідників"

Шахтинська справа — 53 [інженери](#) і керівника звинуватили у навмисному шкідництві, створенні підпільної шкідницької організації. 11 чоловік засуджені до розстрілу.

Справа Промпартії. Державним обвинувачем був [прокурор](#) Державним обвинувачем був прокурор Криленко (розстріляний у [1937](#) Державним обвинувачем був прокурор Криленко (розстріляний у 1937). Обвинувачуваними в основному були представники «буржуазної інтелігенції», яким приписувався саботаж індустріалізації СРСР, співробітництво з іноземними розвідками, підготовка іноземної військової [інтервенції](#) в СРСР. Іноземним технічним фахівцям приписувалося ведення в СРСР шпигунської діяльності.

Справа Трудової селянської партії. Обвинувачуваним приписувався саботаж в галузі [сільського господарства](#) та індустріалізації.

Справа «Союзного бюро». Обвинувачуваним приписувався саботаж в галузі планування господарською діяльністю, зв'язок з іноземними розвідками.

"Пулківська справа" Справа сфабрикована [НКВС](#) Справа сфабрикована НКВС проти групи радянських вчених за звинуваченням в "участі у

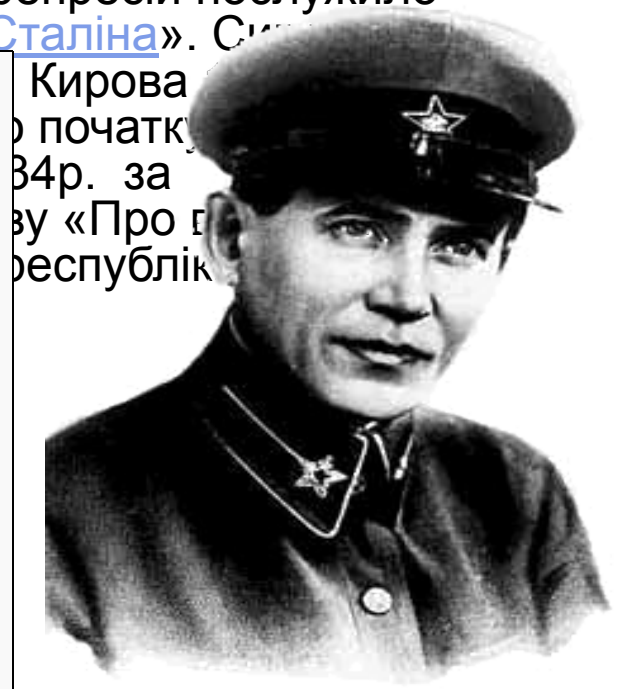

ЄЖОВЩИНА

Максимуму своєї інтенсивності сталінські репресії сягають у 1936—1938, коли НКВС очолив [Микола Іванович Єжов](#). Цей період в історії став відомим під назвою «**Єжовщина**», або «**Великий терор**». Сигналом до початку масових репресій послужило вбивство [Сергія Кирова](#). Сигналом до початку масових репресій послужило вбивство Сергія Кирова [1 грудня](#). Сигналом до початку масових репресій послужило вбивство Сергія Кирова 1 грудня [1934р.](#) Сигналом до початку масових репресій послужило вбивство Сергія Кирова бліжнюдо 964 підданніа його [Сталіна](#). Сигналом до початку масових репресій послужило вбивство Сергія Кирова бліжнюдо 964 підданніа його [Сталіна](#).

- розгляду справ про терористичні організації й терористичні акти проти працівників радянської влади:
- [Слідство](#) в цих справах закінчувати в строк не більше десяти днів;
- Обвинувальний висновок вручати обвинувачуваним за одну [добу](#) Обвинувальний висновок вручати обвинувачуваним за одну добу до розгляду справи в [суді](#);
- Справи слухати без участі сторін;
- Касаційного оскарження [вироків](#) Касаційного оскарження вироків, як і подачі [клопотань](#) Касаційного оскарження вироків, як і подачі клопотань про [помилування](#), не допускати;
- [Вирок](#) Вирок до вищої міри покарання здійснювати негайно після винесення вироку.[\[1\]](#)

Єжов М. І.

Після чисток у лавах партії, предметом особливої уваги органів [НКВС](#) Після чисток у лавах партії, предметом особливої уваги органів НКВС стали «колишні [куркулі](#)» Після чисток у лавах партії, предметом особливої уваги органів НКВС стали «колишні куркулі», «члени антирадянських партій», «учасники [казацько](#) Після чисток у лавах партії, предметом особливої уваги органів НКВС стали «колишні куркулі», «члени антирадянських партій», «учасники казацько-[білогвардійських](#) Після чисток у лавах партії, предметом особливої уваги органів НКВС стали «колишні куркулі», «члени антирадянських партій», «учасники казацько-білогвардійських повстанських організацій,

фашистських, [терористичних](#) Після чисток у лавах партії, предметом

л

[УНСЬК](#)
етом

л

- Також предметом уваги НКВС стали [іноземці](#) Також предметом уваги НКВС стали іноземці, етнічні меншості, що підлягали [репресіям](#) Також предметом уваги НКВС стали іноземці, етнічні меншості, що підлягали репресіям згідно з постановою Політбюро ЦК ВКП(б) «Про міри, що обгороджують СРСР від проникнення шпигунських, терористичних і диверсійних

За даними комісії «по встановленню причин масових репресій проти членів і кандидатів у члени ЦК ВКП(б), в 1937—38 роках було арештовано за обвинуваченням в антирадянській діяльності 1 548 366 чоловік і з них розстріляно 681 692 (тобто в середньому розстрілювалося близько тисячі людей у день). Історик В. Н. Земськов називає меншу кількість розстріляних — 642 980 чоловік. Число розстріляних та закатованих [НКВС](#)

За даними комісії «по встановленню причин масових репресій проти членів і кандидатів у члени ЦК ВКП(б), в 1937—38 роках було арештовано за обвинуваченням в антирадянській діяльності 1 548 366 чоловік і з них розстріляно 681 692 (тобто в середньому розстрілювалося близько тисячі людей у день). Історик В. Н. Земськов

Найбільше в Україні місце поховання жертв масових політичних репресій 1937–1941 років знаходиться за 1,5 км від колишнього селища [Биківні](#) Найбільше в Україні місце поховання жертв масових політичних репресій 1937–1941 років знаходиться за 1,5 км від колишнього селища Биківні на околиці [Києва](#) Найбільше в Україні місце поховання жертв масових політичних репресій 1937–1941 років знаходиться за 1,5 км від колишнього селища Биківні на околиці Києва, поблизу автостради [Київ—Бровари](#) Найбільше в Україні місце поховання жертв масових політичних репресій 1937–1941 років знаходиться за 1,5 км від колишнього